

Magdalena Abramska
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

O nazwach własnych w polskim i angielskim przekładzie sztuki *Дракон* Eugeniusza Szwarca

Motywy tworzenia nazw własnych są różne i uwarunkowane potrzebami człowieka i społeczności. W celu identyfikacji, jak i orientacji w przestrzeni elementy geograficzne, przedmioty i ludzie, z którymi jednostka czy też zbiorowość ma bezpośredni kontakt, muszą zostać określone poprzez środki językowe¹. Narodziny onomastyki literackiej w Polsce sięgają lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku, jednak poważne zainteresowanie ową dziedziną przypada na lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte. Jest to dział syntetyzujący elementy językoznawstwa, historii literatury i stylistyki. Jego przedmiot badawczy stanowią nazwy własne, które autor wprowadził do tekstu. Bada się ich współlistnienie z pozostałymi elementami utworu literackiego w obszarze językowym oraz funkcje nazw własnych w tekstach poszczególnych pisarzy. Celem studiów nad nazewnictwem literackim jest poznanie środków stylistycznych, jakimi operują twórcy, posługując się nazwami oraz procesów zachodzących przy powstawaniu dzieła między pisarzem a realnym materiałem językowym. Z uwagi na swoją interdyscyplinarność onomastyka literacka cieszy się dużym zainteresowaniem zarówno wśród literaturoznawców, jak i językoznawców².

Nazwy własne w dowolnym tekście pełnią przede wszystkim funkcję indywidualizującą, określając pojedyncze istoty oraz rzeczy, a także wyodrębniając poszczególne obiekty z otaczającej rzeczywistości pozajęzykowej. W utworze literackim mogą ponadto stać się nośnikami wartości artystycznych przypisanych im przez autora, służyć zamierzonemu celowi wyrazu całego dzieła artystycznego³. Aleksander Wilkoń wyróżnia pięć podstawowych funkcji nazw własnych występujących w dziele literackim:

- a) lokalizacyjną – umiejscawiającą fabułę w określonej przestrzeni lub w czasie;
- b) socjologiczną – wskazującą przynależność społeczną, środowiskową lub narodową danej postaci;

¹ K. Rymut, *Onomastyka literacka a inne dziedziny badań nazewniczych*, [w:] *Onomastyka literacka*, red. M. Biolik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Olsztyn 1993, s. 15.

² M. Biolik, *Wstęp*, [w:] *Onomastyka literacka*, s. 9.

³ K. Rymut, op. cit., s. 15–17.

- c) aluzyjną – używającą nazw jako zaszyfrowanych odniesień do konkretnych osób lub miejsc;
- d) treściową – charakteryzującą postaci lub miejsca akcji zgodnie z metaforycznym lub dosłownym znaczeniem nazwy;
- e) ekspresywną – używającą nazw jako znaków wyrażających nastawienie emocjonalne autora i bohaterów oraz współtworzących określony klimat utworu czy jego fragmentów⁴.

Oprócz ustalenia źródła nazw, istotne są również rozważania dotyczące ich semantyki, a także roli jako ognisk znaczeniowych, wokół których skupiają się i scalają wszelkie jednostki sensu współtworzące świat przedstawiony. Nie należy zapominać, że określone nazwy własne pojawiają się za sprawą decyzji autora, jego wyboru, kreacji, są wypadkową kompetencji twórcy, tematu, sposobu narracji, rodzaju tekstu, stylu i gatunku⁵.

Przedmiotem naszej uwagi uczyniliśmy sztukę pt. *Дракон* Eugeniusza Szwarca (1896–1958). Jego tematyka pozostaje aktualna do dziś, a pomimo trudnej drogi na scenę (ukończona w 1944 r., zdjęta z afisza zaraz po premierze), utwór z powodzeniem prezentują teatry na całym świecie. Jest to najbardziej cenione i popularne dzieło rosyjskiego dramaturga.

Celem naszych rozważań jest analiza rozwiązań translatorskich jedyne polskiego przekładu Jerzego Pomianowskiego z 1965 r. oraz trzy tłumaczenia na język angielski Elisavety Fen (1975), Yuria Machkasova (2001), Anny Epelbaum (2013). W analizie skupimy się na wszystkich nazwach własnych określających bohaterów sztuki. Uwzględnimy również postaci, o których dowiadujemy się z dialogów.

W analizowanym utworze świat rzeczywisty przenika się ze światem baśniowym. Pisarz czyni z wprowadzonych do utworu nazw autentycznych jeden z elementów uwierzytelniających fabularną fikcję. Z drugiej strony koduje podwójnie wysyłany komunikat, zapożyczając postaci świata przedstawionego z innych mniej lub bardziej znanych utworów literackich. Bez wątplenia prawidłowe odczytanie jego intencji jest niezbędne do dokonania prawidłowego tłumaczenia. Bardzo istotnym aspektem, na który należy zwrócić uwagę przy przekładzie sztuki *Дракон*, jest jego intertekstualność. Autor nawiązuje do innych utworów poprzez zapożyczenie postaci oraz wprowadzenie prototekstowych składników tematycznych.

W utworze odnaleźć można następujące nazwy własne identyfikujące bohaterów:

⁴ A. Wilkoń, *Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego*, Wyd. Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1970, s. 83.

⁵ A. Cieślikowa, *Nazwy własne w różnych gatunkach tekstów literackich*, [w:] *Onomastyka literacka* s. 33.

Antroponimy:

- a) nazwy socjologiczne: 1-й ткач, 2-й ткач, Шапочных дел мастер, Музыкальных дел мастер, Кузнеци, 1-я подруга Эльзы, 2-я подруга Эльзы, 3-я подруга Эльзы, Часовой, Садовник, 1-й горожанин, 2-й горожанин, 1-я горожанка, 2-я горожанка, Мальчик, Разносчик, Тюремщик, Лакеи, стража, горожане;
- b) nazwy literackie: Ланцелот, Эльза – его дочь, Георгий Победоносец;
- c) nazwy historyczne: Шарлемань – архивариус;
- d) pozostałe: Генрих – его сын, Миллер, Фридрихсен, Анна-Мария-Фредерика Вебер.

Nazwy mitologiczne: Дракон, русалки, домовой, водяной.

Zoonimy: Кот (Машенька), Осел.

Jak widać, najliczniejszą grupę stanowią antroponimy, które wskazują na wykonywany zawód (1-й ткач, 2-й ткач, Шапочных дел мастер, Музыкальных дел мастер, Кузнеци, Часовой, Садовник, Разносчик, Тюремщик). W spisie osób przedstawionych występują zarówno w liczbie pojedynczej, jak i w mnogiej (Лакеи, стража, горожане). W tłumaczeniu uzyskały następujące warianty:

ros. Бургомистр, pol. Burmistrz, ang. Mayor [E. F.], Burgomaster [Y. M. oraz A. E.];

ros. 1-й ткач, pol. Pierwszy Tkacz, ang. First Weaver [E. F.], 1st Weaver [Y. M.], Weavers [A. E.];

ros. 2-й ткач, pol. Drugi Tkacz, ang. Second Weaver [E. F.], 2nd Weaver [Y. M.], Weavers [A. E.];

ros. Шапочных дел мастер, pol. Czapnik, ang. Hatter [Y. M., A. E., E. F.];

ros. Музыкальных дел мастер, pol. Lutnik, ang. Musician [E. F.], Luthier [Y. M.], Musical Instruments' maker [A. E.];

ros. Кузнеци, pol. Kowal, ang. Smith [E. F.], Blacksmith [Y. M. oraz A. E.];

ros. Часовой, pol. Wartownik, ang. Sentry [E. F., Y. M., A. E.];

ros. Садовник, pol. Ogrodnik, ang. Gardener [E. F., Y. M., A. E.];

ros. Разносчик, pol. Domokrązca, ang. Hawker [E. F.], Peddler [Y. M. oraz A. E.];

ros. Тюремщик, pol. Strażnik więzienny, ang. Jailer [E. F.], Warden [Y. M.], Gaoler [A. E.];

ros. Лакеи, pol. Lokaje, ang. Footmen [E. F. oraz A. E.], Servants [Y. M.];

ros. Стража, pol. Strażnicy, ang. Guards [E. F., Y. M., A. E.];

ros. Горожане, pol. Mieszczanie, ang. Townspeople [E. F. oraz Y. M.], Town's people [A. E.].

Identycznych wariantów w przypadku tłumaczenia angielskiego używa się w czterech przypadkach (Шапочных дел мастер, Часовой, Садовник, Стража), częściowo pokrywają się w pięciu nazwach (Бургомистр, Кузнеци, Разносчик,

Лакеи, Горожане), różne ekwiwalenty występują w czterech (*1-й ткач, 2-й ткач, Музыкальных дел мастер, Тюремщик*).

Największe wątpliwości może wzbudzać przekład nazwy *Бургомистр*, oznaczającą „высшее должностное лицо в местных органах управления некоторых стран (ФРГ, Бельгии, Нидерландов, Австрии)” [Академик]. Wersja Yuria Machkasova oraz Anny Epelbaum, *Burgomaster* („The mayor of a Dutch, Flemish, German, Austrian, or Swiss town” – EOLD) wskazując możliwy kraj pochodzenia, ogranicza znacząco przestrzeń świata przedstawionego zgodnie z oczekiwaniami autora. Natomiast użycie formy *Mayor* („The elected head of a city, town, or other municipality; The titular head of a municipality that is administered by a city manager” – EOLD) oraz polskiego odpowiednika *Burmistrz* („urzędnik stojący na czele władz miasta lub gminy” – SJP) nadaje mu charakter bardziej uniwersalny. Czytelnik przekładu Elisavety Fen czy Jerzego Pomianowskiego nie dostrzeże nawiązania do konkretnego kręgu kulturowego, którym operuje oryginał rosyjski.

Część tłumaczy wykazuje się pewną niekonsekwencją przy przekładzie nazw *Шапочных дел мастер, Музыкальных дел мастер*. W wersji polskiej stosuje się skonkretyzowane i mniej rozbudowane niż w oryginale słowa: *Czapnik* i *Lutnik*. W angielskich w przypadku pierwszym zgodnie używa się formy *Hatter*, w drugim mniej rozbudowany ekwiwalent wykorzystuje Machkasov (*Luthier*), z kolei Epelbaum posługuje się formą bardziej opisową (*Musical Instruments' maker*). Niepoprawny wydaje się przekład Fen (*Musician*) wskazujący na osobę, która zajmuje się muzyką, nie zaś wytwórcę instrumentów („A person who plays a musical instrument, especially as a profession, or is musically talented” – EOLD).

W grupie nazw socjologicznych znajdują się również bohaterowie określani poprzez ich miejsce w społeczności (*1-й горожанин, 1-я горожанка, Мальчик*) lub relację z innymi postaciami (*1-я подруга Эльзы, 2-я подруга Эльзы, 3-я подруга Эльзы*). Polski przekład słów *горожанин* oraz *горожанка* charakteryzuje się pewną dwuznacznością, bowiem *mieszczanin, mieszczańka* według słownika PWN oznacza: „1. osobę należącą do mieszczaństwa; 2. osobę o konserwatywnych poglądach i upodobaniu do wygodnego, ustabilizowanego trybu życia; 3. daw. mieszkańca miasta” – SJP]. Dużo bardziej trafioną wydaje się forma zastosowana w tłumaczeniu angielskim *townsman, townsman / town's man, town's woman* („resident of a particular town or city” – EOLD) odpowiadająca w pełni znaczeniu rosyjskiemu („житель города” [Академик]).

Należy również zwrócić uwagę na użycie liczebników porządkowych. W wersji oryginalnej zostają one podane w formie skróconej (*1-й ткач, 2-й ткач, 1-я подруга Эльзы, 2-я подруга Эльзы, 3-я подруга Эльзы, 1-й горожанин, 2-й горожанин, 1-я горожанка, 2-я горожанка*). Zgodnie z oryginałem zachowuje je Machkasov

(1st, 2nd, 3rd), z kolei w tłumaczeniu Pomianowskiego i Epelbaum używa się form pełnych: pol. *pierwszy/pierwsza, drugi/druga, trzecia*; ang. *first, second, third*. Fen z kolei stosuje liczbę mnogą, znacznie skracając spis postaci przedstawionych zamieszczony na początku utworu (*Servants, Crowd, Girl-friends of Elsa*).

Niektóre z postaci, których zawołania należą do grupy nazw socjologicznych, zostają wymienione w dialogach z imienia i nazwiska (*Анна-Мария-Фредерика Вебер*), bądź tylko nazwiska (*Миллер, Фридрихсен*). Ich brzmienie wskazuje na pochodzenie niemieckie. Dla zachowania funkcji lokalizacyjnej należy w tym przypadku dokonać transliteracji. Metoda ta zostaje zastosowana, zarówno w tłumaczeniu polskim, jak i angielskim w dwóch przypadkach:

ros. *Миллер*, pol. *Miller*, ang. *Miller* [E. F., Y. M., A. E.];

ros. *Анна-Мария-Фредерика Вебер*, pol. *Anna Maria Frederyka Weber*, ang. *Anna-Maria-Frederica Weber* [E. F., Y. M., A. E.];

Zastanawiać może fakt, że więcej problemów nastręcza nazwisko *Фридрихсен*, które pojawia się w wariantach: pol. *Fridrichsen*, ang. *Fridrichson* [E. F.], *Friedrichsen* [Y. M.], *Friedricksen* [A. E.].

Wspomniana już intertekstualność utworu przejawia się w przejściu postaci: *Lancelota* i *Elzy*. W tekście wskazano, że nie jest to Lancelot znany z legend arturiańskich, lecz jego daleki krewny. W tłumaczeniu stosuje się transliterację zgodną z tradycją literacką: ros. *Ланцелот*, pol. *Lancelot*, ang. *Lancelot* [E. F., Y. M., A. E.]. Z kolei *Эльза* występuje jako: pol. *Elza*, ang. *Elsa* [E. F., Y. M., A. E.]. Niedokładnie odtworzony zapis w języku angielskim (wymiana z na s) jest spowodowany – podobnie jak w przypadku Lancelota – tradycją literacką. W polskim tłumaczeniu *Rycerza z łabędziem*, utworu, z którego czerpie Szwarz, bohaterkę nazywa się Elzą Brabancką, w angielskim *Knight of the Swan* – Elsa of Brabant.

Kolejna nazwa własna, która pojawia się w dialogach („Слава тебе, слава, осанна, *Георгий Победоносец!*”) nawiązuje wyraźnie do tradycji chrześcijańskiej. We wszystkich tłumaczeniach zauważono ową aluzję, główne różnice dotyczą drugiej części antroponuimu: pol. *Święty Jerzy zwycięzco!*, ang. *Saint George, the Conqueror!* [E. F.], *St. George, the Victory Bringer!* [Y. M.], *St. George, The Victorious!* [A. E.]. W przekładzie Pomianowskiego, Machkasova oraz Epelbaum podkreśla się pierwszy człon wyrazu złożonego: победа – zwycięstwo – victory. Wątpliwy wydaje się wybór Fen (*Conqueror*), odnoszący się do czasownika to conquer („Overcome and take control of (a place or people) by use of military force” – EOLD).

Imię *Шарлемань* stanowi nawiązanie do postaci historycznej – jest to rosyjska transkrypcja francuskiego określenia Charle Magne, funkcjonującego również jako Charlemagne – wskazująca na cesarza Karola Wielkiego. W tłumaczeniu angielskim, we wszystkich wariantach, pojawia się *Charlemagne*, natomiast w tłumaczeniu

Pomianowskiego nazwę spolszczono (*Szerlemań*), przez co odbiorca traci zarówno odniesienie historyczne, jak i funkcję lokalizacyjną związaną z określonym kręgiem cywilizacyjnym.

Przy części antroponomów występuje określenie, które pozwala doprecyzować relacje pomiędzy postaciami (*Эльза – его дочь, Генрих – его сын*), wskazuje również na funkcję, jaką dany bohater pełni w świecie przedstawionym (*Шарлемань – архивариус*). Tłumaczenie Pomianowskiego, Machkasova oraz Epelbaum oddaje opis zgodnie z zamysłem autora (pol. *Elza, jego córka*, ang. *Elsa – his daughter* [Y. M. oraz A. E.]; pol. *Henryk, jego syn*, ang. *Heinrich – his son* [Y. M.], *Henry – his son* [A. E.]; pol. *Шарлемань – архивариус*, ang. *Charlemagne – the archivist* [Y. M.], *Charlemagne – Registrar* [A. E.]). Fen z kolei ów opis pomija (*Elsa, Henrik, Charlemagne*). W przypadku przekładu imienia *Генрих* zarówno Pomianowski, jak i Epelbaum zastosowali domestykację imienia, zacierając jego funkcję lokalizacyjną.

Mniej liczną grupę reprezentują w utworze Szwarca nazwy zaczerpnięte z mitologii oraz folkloru. Tytułowy *Дракон* w tłumaczeniu angielskim otrzymuje zawołanie zbliżone pod względem fonetycznym *Dragon*, zaś w przekładzie polskim występuje jako *Smok*.

Najciekawsze i jednocześnie najbardziej problematyczne okazują się nawiązania do rosyjskiej tradycji ludowej w trzech nazwach własnych: *русалки, домовой, водяной*, które przybierają w tłumaczeniu następujący kształt:

ros. *Русалки*, pol. *Rusalka*, ang. *Water nymphs* [E. F.], *Mermaids* [Y. M. oraz A. E.];

ros. *Домовой*, pol. *Skrzat*, ang. *House spirit* [E. F. oraz Y. M.], *Goblin* [A. E.];

ros. *Водяной*, pol. *Chochlik*, ang. *Water spirit* [E. F. oraz Y. M.], *Water warlock* [A. E.].

Polskie tłumaczenie *rusalki* jest jak najbardziej zgodne z oryginałem. Z kolei w przekładzie angielskim słowiańskie istoty uległy domestykacji. Według definicji: „Русалка – мифический образ у восточных славян, особенно у украинцев и южных русских. В образе русалки сочетались черты духов воды (речные русалки), плодородия (полевые русалки), «нечистых» покойников (утопленниц)” [Академик]; девушка, умершая до свадьбы, утопленница, выходящая на землю на Троицкой неделе”⁶. Ich rodowód zostaje zatem utracony w obydwu przypadkach. Bliżej charakterystykę owych stworzeń oddaje użycie formy *nymphs* („A mythological spirit of nature imagined as a beautiful maiden inhabiting rivers, woods, or other locations” – EOLD). Z kolei wybór ekwiwalentu *mermaids* znacząco zmienia ich wygląd w świadomości odbiorcy, młoda, piękna dziewczyna staje się

⁶ Е. Левкиевская, *Мифы русского народа*, Издательство Астрель, Москва 2000, s. 522.

bowiem pół-kobietą, pół-rybą („Mermaid – a fictitious or mythical half-human sea creature with the head and trunk of a woman and the tail of a fish, conventionally depicted as beautiful and with long flowing golden hair – EOLD). Różnicę pomiędzy rusalką a syreną tłumaczy badaczka rosyjskiej kultury tradycyjnej Elena Levkiewska: „В поверьях и быличках русалки выглядят как обычные люди, никаких рыбьих хвостов у них нет. Полуженщины-полурыбы, о которых слагают легенды в Западной Европе, у восточных славян назывались фараонами”⁷. Oba warianty angielskie utraciły nie tylko nawiązanie do słowiańskiego folkloru, ale również etymologię słowa wywodzącą się od łacińskiego *rosalia* oznaczającego święto róż⁸.

Niezbyt dokładne okazały się również przekłady pozostałych nazw. Według definicji Levkiewskiej: „Домовой – мифологический хозяин дома и усадьбы, происходящий из умерших родственников и окровительствующий дому и семье”⁹. Poprawnym wydaje się zatem wybór polskiego tłumacza, używającego formy *skrzat* („w dawnych wierzeniach, bajkach: duszek domowy przychylny człowiekowi” – SJP). Tłumaczenia angielskie Fen i Machkasova przybierają formę bardziej opisową, stosując ekwiwalent *house spirit*. Niezrozumiały i błędny wydaje się jednak wybór Epelbaum – *goblin*, który zmienia charakter stworzenia występującego w oryginale („A mischievous, ugly, dwarflike creature of folklore – EOLD).

W przypadku nazwy *водяной* Fen i Machkasov próbują użyć podobnej rozbudowanej formuły *water spirit*. Jest to jednak wybór nietrafiony, bowiem istoty te nie należą do tej samej klasy mitycznych stworzeń. Jak już wspomniano, *домовой* jest duchem opiekuńczym domu, z kolei *водяной* to demon, władca zbiorników wodnych („мифологический хозяин водоема, злой демон, затаскивающий людей в воду”¹⁰). Najbardziej jednak obraz owej istoty fałszuje tłumaczenie Pomianowskiego *chochlik* („złośliwy lub psotny duszek” – SJP) oraz Epelbaum *warlock* („a man who practices witchcraft; a sorcerer” – EOLD).

Ostatnią z grup reprezentują zoonimy *Кот* oraz *Осел*. W tekście sztuki pojawiają się również inne zwierzęta, dwa przywołane wyżej są jednak najbardziej znaczące dla fabuły, co podkreśla wymienienie ich w spisie osób przedstawionych. O ile tłumaczenie nazw zwierząt nie sprawiło tłumaczom większych trudności (ros. Кот, pol. Kot, ang. Cat; ros. Осел, pol. Osioł, ang. Donkey [E. F. oraz A. E.], Mule [Y. M.]), o tyle problematycznym okazało się imię nadane kotu – *Машенька*. Pomianowski stosuje domestykację (*Maniusia*), Fen transliterację pełną (*Mashenka*), Epelbaum

⁷ Ibidem, s. 235.

⁸ М. Фасмер, *Этимологический словарь русского языка*, t. II, перев. О. Трубочёв, „Прогресс”, Москва 1986, s. 520.

⁹ Е. Левкиевская, op. cit., s. 516.

¹⁰ Ibidem, s. 515.

– częściową (*Masha*). Machkasov wybiera niezbyt zrozumiały wariant *Marichen*, który zmienia rodowód imienia z rosyjskiego na skandynawski.

Podsumowując, w przekładzie polskim Jerzy Pomianowski bardzo konsekwentnie stosuje domestykację. Przez wybór owej metody nazwy własne tracą w pełni funkcję lokalizacyjną oraz częściowo aluzyjną (*Шарлемань* – transkrypcja *Charlemagne*, określenia Karola Wielkiego – *Szerlemań*). Jako niepoprawne należy ocenić tłumaczenie nazw istot mitologicznych (*водяной* – *chochlik*). W przekładzie angielskim nazwy własne zachowują w pełni funkcję aluzyjną. Co do funkcji lokalizacyjnej należy jednak zgłosić pewne zastrzeżenia. W niektórych przypadkach jest bowiem stosowana pełna, w innych częściowa transliteracja (Epelbaum transliteracja: *Миллер* – *Miller*; częściowa transliteracja: *Фридрихсен* – *Fridrichson*, *Анна-Мария-Фредерика Вебер* – *Anna-Maria-Frederica Weber*, *Машенька* – *Masha*; Fen transliteracja: *Миллер* – *Miller*, *Машенька* – *Mashenka*, częściowa transliteracja: *Фридрихсен* – *Friedricksen*, *Анна-Мария-Фредерика Вебер* – *Anna-Maria-Frederica Weber*, *Генрих* – *Henrik*; Machkasov transliteracja: *Генрих* – *Heinrich*, *Миллер* – *Miller*, częściowa transliteracja *Фридрихсен* – *Friedrichsen*, *Анна-Мария-Фредерика Вебер* – *Anna-Maria-Frederica Weber*). Ponadto w tłumaczeniu Epelbaum pojawia się domestykacja: *Генрих* – *Henry*. Z kolei Machkasov niezgodnie z oryginałem nadaje rosyjskiemu imieniu *Машенька* koloryt skandynawski (*Marichen*). Za niezbyt udane należy również uznać poszukiwania ekwiwalentów tłumaczeniowych dla nazw istot występujących w rosyjskim folklorze (ros. *Русалки*, ang. *Water nymphs* [E. F.], *Mermaids* [Y. M. oraz A. E.]; ros. *Домовой*, ang. *Goblin* [A. E.]; ros. *Водяной*, ang. *Water spirit* [E. F. oraz Y. M.], *Water warlock* [A. E.]). Wybór powyższych wariantów spowodował utratę istotnych nawiązań do rosyjskiej tradycji ludowej.

Utrata funkcji lokalizacyjnej i aluzyjnej nazw własnych może negatywnie odbić się na interpretacji utworu. Poprzez powiązanie z różnymi kręgami kulturowymi historia nabiera barw uniwersalnych. Od dociekliwości czytelnika zależy, czy odkryje bogactwo kontekstów, którymi operuje tekst oryginalny. Niestety nie we wszystkich przypadkach pomaga mu w tym tłumaczenie.

Stosowane skróty:

Akademik – [online] <<http://dic.academic.ru/dic.nsf>>.

EOLD – *English Oxford Living Dictionaries*, [online] <<https://en.oxforddictionaries.com>>.

SJP – *Słownik Języka Polskiego PWN*, [online] <<https://sjp.pwn.pl>>.

Bibliografia

- Biolik M., *Wstęp*, [w:] *Onomastyka literacka*, red. M. Biolik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Olsztyn 1993, s. 9–12.
- Cieślakowa A., *Nazwy własne w różnych gatunkach tekstów literackich*, [w:] *Onomastyka literacka*, red. M. Biolik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Olsztyn 1993, s. 33–39.
- Rymut K., *Onomastyka literacka a inne dziedziny badań nazewniczych*, [w:] *Onomastyka literacka*, red. M. Biolik, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Olsztyn 1993, s. 15–19.
- Wilkoń A., *Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego*, Wyd. Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1970.
- Fasmer M., *Этимологический словарь русского языка*, t. II, perev. O. Trubačëv, „Progress”, Moskwa 1986 [Фасмер М., *Этимологический словарь русского языка*, t. II, perev. O. Трубачëв, „Прогресс”, Москва 1986].
- Levkievskaa E., *Mifyrusskogo naroda*, Izdatel'stvo Astrel', Moskwa 2000 [Левкиевская Е., *Мифы русского народа*, Издательство Астрель, Москва 2000].
- Schwarz E., *Dragon*, przekł. Y. Machkasov 2001, [online] <<http://a7sharp9.com/dragon.html>> [dostęp: 29.07.2017].
- Shvarts E., *Plays*, przekł. A. Epelbaum, Management Services Company Press, [b.m.] 2013.
- Shvarts Y., *The Naked King, The Shadow and The Dragon*, przekł. E. Fen, Marion Boyars Publishers, Londyn 2009.
- Szwarc E., *Baśnie dla dorosłych*, przekł. J. Pomianowski, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1965.

Summary

*Proper nouns in Polish and English translation
of Evgeny Schwartz's Дракон*

In the article we analyze proper nouns occurring in Evgeny Schwartz's Дракон. A very important aspect which should be considered in the play's translation is its intertextuality. The author refers to other works by taking over the characters and introducing the prototype text components. We will look over the only Polish translation of Jerzy Pomianowski (1965) and three English translations of Elisaveta Fen (1975), Yuri Machkasov (2001) and Anna Epelbaum (2013).

Key words: proper noun, translation, Evgeny Schwartz, intertextuality

Aneks. Wykaz nazw własnych w oryginale oraz polskim i angielskich tłumaczeniach.

Wersja oryginalna	Tłumaczenie polskie Jerzy Pomianowski	Tłumaczenie angielskie Elisaveta Fen	Tłumaczenie angielskie Yuri Machkasov	Tłumaczenie angielskie Anna Epelbaum
1	2	3	4	5
Дракон	Smok	Dragon	Dragon	Dragon
Ланцелот	Lancelot	Lancelot	Lancelot	Lancelot
Шарлемань — архивариус	Szerlemań, Archiwista	Charlemagne	Charlemagne – the archivist	Charlemagne – Registrar
Эльза — его дочь.	Elza, jego córka	Elsa	Elsa – his daughter	Elsa – his daughter
Бургомистр.	Burmistrz	Mayor	Burgomaster	Burgomaster
Генрих — его сын.	Henryk, jego syn	Henrik	Heinrich – his son	Henry – his son
Кот (Машенька)	Kot (Manusia)	Cat (Mashenka)	Cat (Marichen)	Cat (Masha)
Осел.	Osiół	Donkey	Mule	Donkey
1-й ткач.	Pierwszy Tkacz	Weavers	1 st Weaver	First Weaver
2-й ткач.	Drugi Tkacz	Weavers	2 nd Weaver	Second Weaver
Шапочных дел мастер.	Czapnik	Hatter	Hatter	Hatter
Музыкальных дел мастер.	Lutnik	Musical Instruments' maker	Luthier	Musician
Кузнец.	Kowal	Smith	Blacksmith	Blacksmith
1-я подруга Эльзы.	Pierwsza przyjaciółka Elzy	First Girl-Friend *Girl-friends of Elsa	Elsa's 1 st girlfriend	First Girlfriend of Elsa
2-я подруга Эльзы.	Druga przyjaciółka Elzy	Second Girl-Friend *Girl-friends of Elsa	Elsa's 2 nd girlfriend	Second Girlfriend of Elsa
3-я подруга Эльзы.	Trzecia przyjaciółka Elzy	Third Girl-Friend *Girl-friends of Elsa	Elsa's 3 rd girlfriend	Third Girlfriend of Elsa
Часовой.	Wartownik	Sentry	Sentry	Sentry
Садовник.	Ogrodnik	Gardener	Gardener	Gardener
1-й горожанин.	Pierwszy mieszczanin	First Townsman *Crowd	1 st Townsman	First Town's Man
2-й горожанин.	Drugi mieszczanin	Second Townsman *Crowd	2 nd Townsman	Second Town's Man
1-я горожанка.	Pierwsza mieszcza	First Townswoman *Crowd	1 st Townswoman	First Town's Women
2-я горожанка.	Druga mieszcza	Second Townswoman *Crowd	2 nd Townswoman	Second Town's Women
Мальчик.	Chłopiec	Boy *Crowd	Boy	Boy
Разносчик.	Domokrążca	Hawker	Peddler	Peddler
Тюремщик.	Strażnik więzienny	Gaoler	Warden	Jailer
Лакеи, стража, горожане	Lokaje, strażnicy, mieszczanie	Footmen, Guards, Townspeople *Servants	Servants, guards, townspeople	Footmen, Guards, Town's people

1	2	3	4	5
Миллер	Miller	Miller	Miller	Miller
Фридрихсен	Fridrichsen	Friedricksen	Friedrichsen	Fridrichson
Анна-Мария- -Фредерика Вебер	Anna Maria Frede- ryka Weber	Anna-Maria-Frede- rica Weber	Anna-Maria-Frede- rica Weber	Anna-Maria- Frede- rica Weber
Георгий Победоносец		Saint George, the Conqueror		St. George, The Victorious
Русалки	Rusałki	Water nymphs	Mermaids	Mermaids
Домовой	Skrzat	House spirit	House spirit	Goblin
Водяной	Chochlik	Water spirit	Water spirit	Water warlock

